

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р **Емил Асенов** Атанасов, външен член на жури, УНСС, научна специалност - Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (контрол) на дисертационен труд за присъждане на научна степен „доктор“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика.

Автор: Венцислав Георгиев Халаджов

Тема: „Актуални аспекти на митническото разузнаване и разследване в системата на митническия контрол“

1. Общо описание на представените материали

Със заповед №94 от 21.02.2022 на Ректора на СА „Д.А. Ценов“ – гр. Свищов съм определен(а) за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Актуални аспекти на митническото разузнаване и разследване в системата на митническия контрол“ за придобиване на научна степен „доктор“. Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика. Автор на дисертационния труд е Венцислав Георгиев Халаджов.

Предадените от Венцислав Георгиев Халаджов материали включват документи по представен опис:

- автобиография,
- дисертационно изследване
- автореферат на докторска дисертация
- справка за изпълнение на количествените критерии
- справка за научните приноси
- списък на публикациите по темата на дисертацията
- списък с участията в научни форуми

2. Кратки биографични данни за кандидата

Венцислав Георгиев Халаджов е роден на 24.01.1974 год. в град Русе в семейство на учители. През 1993 г. завършва средното си образование в Английската гимназия „Гео Милев“ – гр. Русе с профил английски език. Същата година е приет за студент редовно обучение в СА „Д.А. Ценов“ – гр. Свищов, специалност „Международни икономически отношения“. Дипломира се през 1998 г. с придобита образователно – квалификационна степен „Магистър“ по специалност „МИО“, с професионална квалификация икономист – външноикономическа дейност.

От месец октомври 1998 г. заема различни позиции в Главно управление „Митници“ след проведен конкурс на длъжност „митнически инспектор“ в направление „Митнически и

От юни 2021 г. до настоящият момент след последната структурна реформа Венцислав Халаджов е на длъжност „държавен инспектор“ в отдел Митническа дейност на Териториална дирекция Митница Русе.

В периода от 1998 г. до сега Венцислав Халаджов е придобил множество професионални квалификации, удостоверени с национални и международни сертификати основно в областта на митническото разузнаване и разследване. Притежава множество награди и отличия във връзка с професионалната му работа.

2. Характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд „Актуални аспекти на митническото разузнаване и разследване в системата на митническия контрол“ се състои от 202 страници. Използваната литература обхваща общо 148 броя източници на кирилица, на латиница и интернет сайтове.

Изследването е структурирано в увод, три глави и заключение. Първата глава е посветена на същностната характеристика на митническото разузнаване и разследване. Направен е научен преглед на понятията разузнаване и разследване и на тази база са изведени собствени определения на понятията митническо разузнаване и митническо разследване. В резултат на очертаната същност на тези дейности, се аргументира високата степен на важността им за ефективността на митническия контрол. Във фокуса на втората са анализирани практико-приложните аспекти на митническото разузнаване и разследване. Чрез анализ на чужди авторови виждания, на правно-нормативната рамка и на получени резултати от проведено в системата на митническата администрация анкетно проучване, се конкретизират целите, задачите и ролята на митническото разузнаване и разследване в съвременните условия, като на тази основа е разгледан в дълбочина и неговия функционално-организационен модел. Обект на третата глава е емпиричното проучване на изследваната проблематика. Резултатите от проучването са анализирани по начин, който позволява да се установи реалното разбиране на заинтересованите лица за смисъла и значението на митническото разузнаване и разследване. В резултат на това са очертани проблемите пред изследваните дейности и са формулирани предложения за тяхното отстраняване. Прилагането на направените предложения може да повиши ефективността от дейността на митническата администрация както в Република България, така и в Европейския съюз като цяло. В заключението са представени основните изводи от изследването в дисертационния труд.

3. Структура и съдържание на дисертационния труд

Първа глава „Същност и съдържателни аспекти на митническото разузнаване и разследване“

Глава първа има теоретико-приложен характер. Тя е в обем от 51 стандартни страници и е структурирана в четири параграфа, в рамките на които са изпълнени първата и част от втората задачи. В първа глава на дисертацията е разгледана същностната характеристика на митническото разузнаване и разследване. Направен е научен преглед на понятията

разузнаване и разследване и на тази база са изведени собствени определения на понятията митническо разузнаване и митническо разследване. В резултат на очертаната същност на тези дейности, се аргументира високата степен на важността им за ефективността на митническия контрол. В параграф 1. „Същност и характеристика на разузнаването“ чрез изследване на историческите факти, като и посредством анализ и синтез на вижданията на различни автори и анализ на ключови характеристики е разкрита същността и характеристиката на разузнаването. В параграф 2. „Същност и характеристика на разследването“ е извършено изследване на основата на научен анализ и синтез на база вижданията основно на наши автори, както и на правно-нормативната рамка, регламентираща разследването, като една от ключовите съставни части на наказателният процес. В параграф 3. „Същност и характеристика на митническото разузнаване“, е направен анализ на общата философия, основните принципи и цели, както и същността и необходимост от митническа разузнавателна информация. В параграф 4. „Същност и характеристика на митническото разследване“, извършено е изследване на основата на научен анализ и синтез на вижданията основно на наши автори, както и на правно-нормативната рамка, регламентираща митническото разследване. На тази база е синтезирано и определението, че митническото разследване е съвкупност от действия в рамките на митническата дейност, което се занимава с разследване на административните нарушения и престъпления в рамките на митническия контрол.

Втора глава. „Практико –приложни аспекти на митническото разузнаване и разследване“

Глава втора е в обем от 57 стандартни страници и е структурирана в три параграфа. В нея са анализирани практико-приложните аспекти на митническото разузнаване и разследване. Изследователската задача в тази част на дисертационния труд е чрез анализ на чужди авторови виждания, на правно-нормативната рамка и на получени резултати от проведено в системата на митническата администрация анкетно проучване, да се конкретизират целите, задачите и ролята на митническото разузнаване и разследване в съвременните условия, като на тази основа бъде разгледан в дълбочина и неговия функционално-организационен модел. Очертани са организационния и функционалния модел на проявление на митническото разузнаване и разследване. Посредством научен анализ, базиран на модела „COSO“, теоретично е обоснован функционалният модел на митническото разузнаване и разследване и е изяснена логиката в неговото функциониране. Разгледани два модела за организационно структуриране на митническото разузнаване и разследване, действали след приемане на страната ни в Европейския съюз. В резултат от изследването са очертани организационните аспекти при двата модела, които могат да послужат за основа при по-нататъшен анализ на основните им предимства и недостатъци.

В параграф 1. „Цел и роля на митническото разузнаване и разследване“, целта и ролята на МРР са разглеждани като своеобразен вход за изследване на неговата организация и функциониране. Разбирането за тези два аспекта на МРР осигуряват концепцията за изграждане на неговия функционален и организационен модел. В параграф 2. „Функционални аспекти на митническото разузнаване и разследване“ е изследван функционалният модел, като се използва подходът на модела за вътрешен контрол „COSO“ в организациите. Този подход е избран именно защото МРР се разглежда като основен елемент на системата на митническия контрол в България. В тази връзка моделът на МРР е разгледан като съставен от пет основни

компонента: нормативна среда; управление на риска; контролни дейности; информация и комуникация; координация и взаимодействие. В параграф 3 „Организационни аспекти на митническото разузнаване и разследване“ са изследвани двата основни структурни модела на организационно развитие на МРР след присъединяването на България към ЕС - децентрализиран и централизиран.

Трета глава. „Критичен анализ на модела и области за подобрене на митническото разузнаване и разследване“

Глава трета е в обем от 50 стандартни страници и е структурирана в три параграфа. Тя има теоретико-практически характер и се акцентира върху изпълнението на поставената третата задача.

В трета глава на дисертационния труд е представено емпиричното проучване на изследваната проблематика. Резултатите от проучването са анализирани по начин, който позволява да се установи реалното разбиране на заинтересованите лица за смисъла и значението на митническото разузнаване и разследване. В резултат на това са очертани проблемите пред изследваните дейности и са формулирани предложения за тяхното отстраняване. Прилагането на направените предложения може да повиши ефективността от дейността на митническата администрация както в Република България, така и в Европейския съюз като цяло. В така посоченото съдържание е изследвано настоящото състояние на организационно-функционалния модел на митническото разузнаване и разследване. В резултат на направеното изследване аргументирано са изложени предложения за неговото подобряване. Направен е подбор и анализ на практическия материал. В параграф 1. „Критичен анализ на модела на митническото разузнаване и разследване“ е аргументирана логиката на функциониране и организация на митническото разузнаване и разследване, независимо че те са обосновани от действащото законодателство и повлияни от международните практики в областта на митническия контрол, предполага конкретна зависимост между елементите и структурите в неговия функционално-организационен модел. В параграф 2. „Критичен анализ на човешкия фактор в митническото разузнаване и разследване“ е извършено задълбочено изследване за влиянието и ролята на човешкият фактор. В параграф 3. „Области за подобрене в модела на митническото разузнаване и разследване“ се предлагат решения, които биха подобрили организационно-функционалния модел на МРР.

Заклучение

С заключението на дисертацията се обосновават възможностите за промени в модела за осъществяване на митническото разузнаване и разследване. Промени, които в новите условия биха довели до повишаване на ефективността и ефикасността от осъществявания митнически контрол в страната, като цяло. Създаването на адекватен на тези условия модел на митническото разузнаване и разследване би довело до още по-големи възможности за ограничаване и предотвратяване на нарушенията и престъпленията срещу митническия и акцизния режими, както и до по-добра защита интересите на държавата и бизнеса, и здравето на гражданите.

4. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Авторът смята, че научната новост на получените резултати от анализа на изследването в дисертацията позволяват формулирането на следните научни и научно-приложни приноси:

1. На основата на научен анализ и синтез на вижданията на наши и чужди автори, както и на правно-нормативната рамка, регламентираща митническата дейност, е представено цялостно разбиране за същността и съдържателните характеристики на митническото разузнаване и разследване. Посочените характеристики впоследствие при изследването са използвани с цел аргументиране на неговата ключова роля и значение за правилното прилагане на функциите и за постигане целите на митническия контрол като цяло.

2. Чрез научен и приложен анализ и синтез са конкретизирани целите, задачите и ролята на митническото разузнаване и разследване в съвременните условия, като на тази основа в теоретичен аспект е обоснован и функционален модел на митническото разузнаване и разследване. От практическа гледна точка това би дало конкретни възможности да се добие разбиране за цялостната логика на неговото функциониране като практически осъществима дейност в системата на митническия контрол.

3. На основата на практико-приложен анализ на правно-нормативна рамка и резултати от анкетно проучване в системата на митническата администрация, са очертани ключовите аспекти и силните и слабите страни на моделите за организационно структуриране на митническото разузнаване и разследване (централизиран и децентрализиран), чрез които то се развивало у нас през периода от приемане на страната ни в Европейския съюз през 2007 г. до настоящия момент.

На основата на постигнатите резултати от изследването, могат да бъдат обосновани следните приноси с практико-приложен характер, които биха представлявали интерес за управлението в Агенция „Митници“ на най-високо ниво при предприемане на действия за подобряване на модела на МРР:

1. В резултат на научно приложен анализ и синтез и използване на международен опит при изграждане на системи за вътрешен контрол в организациите (рамката „COSO“) е предложен конкретен функционален модел на МРР, структуриран по отделни елементи, които да обхващат цялостно дейностите по практическото му осъществяване. При възприемане на подобна функционална логика на МРР моделът може да послужи за по-пълно разбиране на връзките и зависимостите между отделните дейности по разузнаване и разследване, като на тази основа могат да бъдат предприемани мерки за непрекъснато подобряване на тяхната функционална ефективност.

2. В резултат на сравнителен анализ на данни от проведено анкетно проучване сред служители от Агенция „Митници“, осъществяващи дейности по митническо разузнаване и разследване, са изведени основните предимства и недостатъци на действащите организационни модели на МРР в условията на пълноправно членство на страната ни в ЕС. На тази основа е предложен междинен (хибриден) организационен модел, който да съчетае предимствата на действащите до момента два модела (централизиран и децентрализиран) и да компенсира техните недостатъци.

По мое мнение представените приноси са реални и могат да бъдат приети. Те показват високата степен на познание на изследваната материя от страна на дисертанта и са логично

следствие от задълбоченото изследване на проблемите относно на митническото разузнаване и разследване .

5. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Авторът представя в конкурса три публикации . Две от тях са публикувани в Годишен алманах Научни изследвания на докторанти СА „Д. А. Ценов“ - Свищов, а една е публикувана в специализирано списание „Митническа хроника“ – брой 4/2016 г. Тяхната тематика съответства на темата на дисертационния труд.

6. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

Авторът е постигнал резултат от 30 точки . Авторът напълно покрива минималните количествени изисквания посочени в Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за неговото приложение.

7. Автореферат

Представеният автореферат се състои от 53 страници. В него коректно е отразено съдържанието и проблемите в дисертацията, налице е съответствие с получените резултати в нея.

8. Критични забележки и препоръки

1. По мое мнение би било по-удачно при анализа митническото разузнаване и разследване да се разгледат по- задълбочено аспектите свързани със взаимодействието и координацията в дейността с други органи на държавно управление с цел защитата на обществения интерес.

2. В предложените препоръки относно областите за подобрене в модела на митническото разузнаване и разследване би трябвало да се отдели по-широко внимание относно развитието и прилагане на нови технологии, които „все повече се превръщат в ключова дейност за повишаване ефективността от дейността на митническата администрация.“

Посочените критични бележки имат препоръчителен характер не променят високата оценка на представения дисертационен труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представената дисертация представлява цялостно, самостоятелно и оригинално изследване което се отнася да актуална и значима в областта на финансовия контрол проблематика.

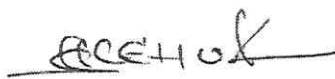
Докторантът Венцислав Халаджов е извършил значима изследователска и аналитична работа, чрез която демонстрира висок капацитет на изследовател. Като резултат той е създал свое оригинално произведение относно митническото разузнаване и разследване .В

него са демонстрирани значителни теоретични познания, използвани са съвременни методологични подходи и са получени важни изследователски резултати, които представляват разширяване и обогатяване на съществуващото знание и притежават безспорни приносни характеристики. Дисертацията отговаря напълно на изискванията на ЗРАСРБ. Правилника за неговото прилагане.

В заключение, като имам в предвид цялостната оценка на получените в дисертационния труд резултати с категорична убеденост предлагам на почитаемото жури да присъди на Венцислав Георгиев Халаджов образователната и научна степен „Доктор“ по икономика“.

28.03.2022 г.

Рецензент:

(проф. д-р Емил Асенов)